

Perkament maken 'met huid en haar'

Op de vriendendag van de SZH, 3 oktober in Loenen, was er niet alleen speciale aandacht voor de functie van heideschape in het natuurbeheer, maar ook voor hun functie als leveranciers van perkament. We konden kennismaken met dit mooie product en meemaken hoe het gemaakt wordt tijdens de workshop 'Met huid en haar'.

Toegegeven, het werk werd in dit geval niet door de deelnemers gedaan maar door Erica van de Stadt, herder van Schaapskudde Eerde. Zij liet ons zien hoe je perkament kunt maken.

*Rechts: de huid op het spanraam
schrappen met een lunellum*

*Onder: de huid wordt op de vleesboom
gelegd*

Carolijn Janssens

Rudolf van Bottenburg

Perkament is niet alleen de voorloper van papier. Van dit materiaal is meer te maken: van boekkaften tot lampenkappen, sieraden en poppen. Het product is prachtig, authentiek en stijlvol. Het productieproces mag je nobel noemen, maar dan in de zin dat arbeid adelt. Met andere woorden, je moet je handen er flink vuil voor maken (een groot plastic schort en laarzen zijn aan te bevelen) en je spieren intensief gebruiken. Maar dan levert lang en hard werken iets unieks op.

Basismaterialen

Het begint met de huid van een dier zoals schaap, geit, kalf of varken. Voor dit minstens tweeduizend jaar oude ambacht heb je betrekkelijk eenvoudige middelen nodig. De hulpstoffen zijn zout, kalk, water en eventueel krijt. Maar omdat het ambacht niet meer wordt uitgevoerd, vormt tegenwoordig het vinden van de juiste gereedschappen een uitdaging. Hoewel het bemachtigen van een kuip geen probleem zal vormen, vraagt het enige creativiteit om aan een geschikt spanraam en de juiste messen voor de verschillende stadia van schrappen te komen, of op zijn minst een uitgebreide zoektocht. Als je alles eenmaal hebt gevonden kan het werk beginnen.

Het begin van de procedure

Het dier wordt bij het slachten gevild. Van de slager komt dan de huid nog vol haar aan de ene kant en vleesresten aan de andere kant. Dat moet er allemaal af. Zolang je er nog niet aan gaat beginnen, moet het goed gepekeld worden zodat de

rotting niet toeslaat. Als het bewerken eenmaal begint, is een aantal spoelbeurten nodig om het zout eruit te krijgen. Daarna wordt de huid ongeveer drie weken lang in een kuip met een brei van kalk en water gelegd. Dat moet de haren en de vleesresten losweken. Zodra de haren makkelijk loslaten moet er voordat je verder kunt gaan weer flink gespoeld worden.

Dan wordt de huid op een zogenoemde vleesboom gehangen. Vroeger gebruikte men een stuk boomstam waarop de huid gelegd werd voor het ontvlezen, vandaar de naam. Nu is het een soort omgekeerde glijbaan die aan de bovenkant op een

standaard rust en aan de andere kant op de grond. Dan begint het schrapen eerst met een gebogen, niet al te scherp mes dat aan twee kanten een handvat heeft. Het lijkt wel op een trekschaaf. Aan de ene kant moeten de haren eraf en aan de andere kant de vlees-, vet- en olieresten. Voor dat laatste moet het mes iets scherper zijn. En dan doorgaan tot de huid er redelijk schoon uit ziet.

Spannen en verder schrapen

Vervolgens wordt de huid op het raam gespannen. Daar worden laatste restjes vet en olie eraf geschraapt met een lunelum (de naam zegt het al: een halvemaan-

Zo moet het uiteindelijk worden

Schaapskudde Eerde

De schaapskudde Eerde, bestaande uit Drentse heideschappen en Schoonebeekers, is het bedrijf van Erica en haar man. Zij bieden begrazingsdiensten voor weide- en natuurgebieden aan in de omgeving van Eerde, zoals het project 'natuurbegrazing Eerder heide' (Staatsbosbeheer) en het project 'De Schil en de Punt', bij Veghel.

Onder het motto 'Lokale zorg voor lokale natuur' zijn ze actief in het project 'Dorpskudde' om natuurgebieden rond de Vlagheide te versterken. Maar schappen bieden meer. Naast de begrazingsactiviteiten geven ze demonstraties en trainingen schappen drijven en organiseren ze lammetjesdagen en schapenscheermiddagen. Verder levert hun bedrijf niet alleen lamsvlees aan consumenten maar ook wol voor ateliers. Sinds het project 'Van zeldzaam schaap naar waardevol perkament' is Erica de expert in het maken van perkament.

Zie ook www.schaapskudde-eerde.nl.

vormig mes). Net zolang tot alle restjes eraf zijn en er een perfect vel tevoorschijn komt. Soms wordt het vel gekrijt om het witter te maken; het nadeel is dan dat alle krijtresten er weer zorgvuldig afgespoeld moeten worden. Na het drogen worden de randen eraf gesneden en blijft er een net vel perkament over. En dat is duurzaam want het kan, als het goed vervaardigd is, nog eeuwen mee. ●